

VMESNO POROČILO
O REZULTATIH OPRAVLJENEGA RAZISKOVALNEGA DELA
NA PROJEKTU V OKVIRU CILJNEGA RAZISKOVALNEGA
PROGRAMA (CRP) »KONKURENČNOST SLOVENIJE 2006 – 2013«
Vmesno poročilo velja za obdobje od 1. 10. 2006 do 31. 3. 2007

I. Predstavitev osnovnih podatkov raziskovalnega projekta

1. Naziv področja v okviru CRP:

Učinkovita in cenejša država

2. Šifra projekta:

V5-0258

3. Naslov projekta

3.1. Naslov projekta v slovenskem jeziku:

Preverjanje seznamov žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah

3.2. Naslov projekta v angleškem jeziku:

The Checking of the Lists of the Victims of the Second World War and the Immediate Post-War Period in the Registers of Births, Marriages and Deaths

4. Ključne besede projekta

4.1. Ključne besede projekta v slovenskem jeziku:

Žrtve, druga svetovna vojna, Slovenija, nasilje, revolucija, matične knjige

4.2. Ključne besede projekta v angleškem jeziku:

Victims, Second World War, Slovenia, Violence, Revolution, Registers of Births, Marriages and Deaths

5. Naziv nosilne raziskovalne organizacije:

Inštitut za novejšo zgodovino

5.1. Seznam sodelujočih raziskovalnih organizacij (RO):

--

6. Sofinancer/sofinancerji:

Ministrstvo za pravosodje Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
--

7. Šifra ter ime in priimek vodje projekta:

8410

Vida Deželak Barič

Datum: 26. 3. 2007

Podpis vodje projekta:

dr. Vida Deželak Barič

Podpis in žig izvajalca:

prof. dr. Jerca Vodušek Starič

II. Vsebinska struktura poročila

1. Opisno poročilo o realizaciji predloženega programa dela¹:

Raziskava o številu in strukturi smrtnih žrtev druge svetovne vojne in povojnega revolucionarnega nasilja v Sloveniji, na osnovi katere je bila do sedaj na Inštitutu za novejšo zgodovino oblikovana računalniška baza podatkov o okoli 97. 000 smrtnih žrtvah (vključno z morebitnimi dvojniki), je s prehodom na dokončno preverjanje podatkov iz omenjene baze po matičnih knjigah prešla v najzahtevnejšo in dolgotrajno fazo preverjanja podatkov, preden bodo le-ti objavljeni v elektronski obliki na svetovnem spletu. Projektna skupina se je zato v začetni fazi izvajanja projekta večkrat sestala na delovnih sestankih, na katerih je oblikovala metodologijo dela, ki temelji tako na zgodovinski kot viktimološki metodi. Skupina se je v tej fazi prvenstveno usmerila na preverjanje kategorizacije podatkov iz računalniške baze, razčiščevanju dilem v zvezi s posameznimi kategorizacijami, pričela je s pripravami glede objave seznama žrtev na internetu in nadaljevala je s pridobivanjem še novih podatkov v najnovejši literaturi in predvsem v različnih arhivskih fondih Arhiva Republike Slovenije, Zgodovinskega arhiva Ljubljana in Zgodovinskega arhiva Celje. V zvezi z novimi podatki velja posebej omeniti seznam Slovencev, ki so kot mobiliziranci v nemško vojsko umrli v sovjetskem ujetništvu in ga je Inštitut za novejšo zgodovino pravkar pridobil s pomočjo Ruskega državnega vojaškega arhiva; ti podatki so še posebej dragoceni zato, ker je do sedaj sodila natančna identifikacija usod te kategorije žrtev med večja odprta vprašanja. V smeri dodatnega preverjanja seznama žrtev je v tem obdobju potekalo uspešno sodelovanje s Sektorjem za popravo krivic pri Ministrstvu za pravosodje.

Skupina je pred kratkim tudi že začela z evalvacijskim preverjanjem podatkov iz računalniške baze po matičnih knjigah. Tozadevno je predhodno oblikovala plan dela po upravnih enotah Republike Slovenije, pri čemer se je zaradi dinamičnega in specifičnega zgodovinskega dogajanja v prvi fazi osredotočila na preverjanje in zbiranje podatkov na pristojnih uradih z območja nekdanje Ljubljanske pokrajine. Vzpostavila je stike s posameznimi upravnimi enotami, jih pisno seznanila s projektom ugotavljanja smrtnih žrtev druge svetovne vojne in revolucionarnega nasilja po končani vojni ter jih uradno zaprosila za dovoljenje, da njihovi matični in krajevni uradi omogočijo vpogled v matične knjige. Večkrat so bila potrebna dodatna pojasnila, saj ti uradi nimajo izkušenj s posredovanjem tako občutljive dokumentacije v raziskovalne namene. Šele po prvih pozitivnih odgovorih je bilo mogoče začeti s konkretnim preverjanjem.

Preverjanje računalniške baze podatkov po matičnih knjigah je že v začetni fazi raziskave potrdilo pričakovan večstranski pomen tega raziskovalnega postopka. Postopek preverjanja predstavlja v izvedbi zadevnega projekta na eni strani dokončno strokovno verifikacijo podatkov iz obstoječe baze v primerih, kadar so se ti podatki potrdili kot pravilni. Dalje predstavljajo matične knjige pomemben vir za tiste kategorije podatkov, ki jih v predhodno pregledanem arhivskem gradivu ter literaturi pogosto ni bilo mogoče najti (na primer podatki o starših žrtve, datumu smrti, kraju pokopa). Projektna skupina ugotavlja, da se predhodno zbrani podatki večkrat izkažejo za napačne ali ne povsem točne. Že v dosedanem procesu preverjanja je bilo razčiščenih tudi nekaj primerov morebitnih t.i. dvojnikov; gre za primere, ko delno različni in delno identični podatki o dveh žrtvah onemogočajo sklepanje ali gre za eno ali dejansko za dve različni osebi. Zlasti

¹ Popis in opis opravljenega raziskovalnega dela vključno z doseženimi delnimi rezultati projekta v skladu s programom. V primeru interdisciplinarno in interinštitucionalno sestavljenih projektih skupin posebej navedite uspešnost oz. neuspešnost tega sodelovanja. Opis naj bo stvaren, sklicujoč se na zastavljene naloge in vlogo v projektni skupini glede na medsebojni dogovor o sodelovanju na projektu.

pa je pomembno, da skupina pri sistematičnem pregledovanju matičnih knjig odkriva tudi nove žrtve, na katere pri dosedanjem pregledovanju arhivskega gradiva in literature še ni naletela; tipična okoliščina, ko se pojavlja zaradi nepreglednega dogajanja več tozadevnih primerov, je obdobje italijanske ofenzive poleti in jeseni 1942 v Ljubljanski pokrajini. Začetna spoznanja potrjujejo tudi predhodne indice o tem, da nekatere kategorije žrtev, predvsem otroci ali druge civilne žrtve, ki so umrle zaradi bombardiranj ali nesreč z eksplozivnimi sredstvi, niso bile niti med vojno niti po njej deležne tolikšne pozornosti kot ostale kategorije žrtev, zato se večkrat dogaja, da jih v sočasnih virih ali literaturi ne zasledimo in so v teh primerih matične knjige edini vir.

2. Ocena o stopnji realizacije programa in zastavljenih ciljev (samoevalvacija)²:

Glede na vsebinski in terminski plan realizacija projekta poteka v skladu z načrtom.

3. Morebitne spremembe programa in njihova utemeljitev³:

4. Bibliografski in drugi doseženi rezultati projektne skupine⁴:

TOMINŠEK RIHTAR, Tadeja. Struktura žrtev na Primorskem med drugo svetovno vojno : magistrsko delo. Ljubljana: [Tadeja Tominšek Rihtar], 2006.

GUŠTIN, Damijan. Za zapahi : prebivalstvo Slovenije v okupatorjevih zaporih 1941-1945, (Zbirka Razpoznavanja, 4). Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2006. 472 str.

GUŠTIN, Damijan, PREMK Martin. Mi pa nismo se uklonili. Cerknica: Območno združenje ZZB NOB: Odbor skupnosti borcev Notranjskih odredov, 2006. 68 str.

VODUŠEK STARIČ, Jera: Kako su komunisti osvojili vlast 1944.-1946. Zagreb: Naklada Pavičić, 2006. 498 str.

ŠORN, Mojca, vključena v projektno skupino do decembra 2006, je predstavila rezultate analize žrtev druge svetovne vojne v referatu Le vittime della seconda guerra mondiale in

² Realizacija programa z utemeljitvijo večjih odstopanj od stopnje realizacije glede na vsebinski in terminski plan projekta

³ Samo v primeru večjih sprememb oziroma odstopanj od sprejetega programa.

⁴ Navedite vse morebitne objave vezane na izvajanje projekta in ostale podatke o vseh javnih in drugih predstavitev projekta in njegovih rezultatih, vključno s predstavitevami, ki so bile organizirane izključno za naročnika/naročnike projekta.

Slovenia na posvetu z naslovom La tragedia delle foibe dne 24. februarja 2007 v Rimu.